

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Goriške vesti.

—g— Na slov. dežel. kmetijski šoli v Gorici se oddajo po nizki ceni mladi kuncu belgijskega plemena, dalje petelini italijanskih jerebičark. Tu se dobe tudi sadike zimskega kapusa raznih vrst.

—g— Božičnica v Krmini v nedeljo popoldne se je sponesla prav dobro. Dvorana je bila polna občinstva, domačega in iz Gorice. Otroci so uprizorili lepo igro, sledilo je petje in lepi prizori. Pokazalo se je, kako ta naša obrambna šola dobro uspeva in kako je potrebna. Hvala vsem, ki so pomagali!

—g— Sankcioniran zakon. Njegovo Veličanstvo cesar je sankcioniral zakonski načrt, s katerim se izpreminja § 2. zakona z dne 6. oktobra 1900., zadevajoč določitev prispevka iz deželnega zaloga okrajnim šolskim zalogom, kakor ga je sprejel goriški deželni zbor v zadnjem zasedanju.

—g— Iz Komna. Dne 22. pret. m. je priredila tukajšnja šola Božičnico. Dobiček je namenjen za nakup šolskih potrebščin ubogim otrokom. Po blagoslovu se je zbralo v največji sobi tukajšnjega šolskega poslopja, ki pa je, žal, premala za take prireditve, množica ljudi, večinoma staršev, ki so komaj čakali pogleda na svoje malčke, bodisi igralce ali pevce. Vzpored, obsegajoč 8 točk, se je obnesel sijajno.

Istrske vesti.

—i— Poreški škof dr. Flapp je umrl, zadet od kapi. Strežaj je našel Flappa mrtvega v postelji. Pokojni se je rodil v Krmini leta 1845, dne 18. aprila; starši so bili ubožni. Študiral je v Švici, teološke študije je končal na Dunaju. Posvečen je bil v mašnika leta 1868., bil profesor v semenišču v Gorici, za škofa v Poreču je bil imenovan leta 1884. — Škof Flapp je bil trd, neizprosni Italijan, ki je iztrebil iz cerkva v poreški škofiji vse, kar je spominjalo na glagoljaje; ni trpel slov. cerkvenega petja, in med slovensko prebivalstvo je pošiljal italijanske duhovnike. Tak je bil v svojem italijanstvu, da ga je časih celo ljubljanski „Slovenec“ precej ostro prijel. To označuje dovolj pokojnega škofa. Italijani žalujejo za njim. Slovani v poreški škofiji pa so se oddahnili. . . . Mož je zapustil milijon kron za ustanove bogoslovcev po 300 K na leto. Najmanj polovico teh ustanov morajo dobiti italijanski bogoslovci. Legati znašajo 278.000 K, od katerih pripada sorodnikom samo 40.000 K. 50.000 K pa znaša ustanova za podporo bolnih ubogih duhovnikov poreško-puljske škofije. Ob obletnici smrti se bo razdelilo po 200 K mestnim siromakom.

Splošni vestnik.

Tretji slovenski protialkoholni kongres se je vršil v ljubljanskem „Unionu“ preteklo nedeljo in ponedeljek po vzporedno, kakor smo ga objavili že pred kongresom. Le koroškega tovariša Miloša Svanjaka ni bilo. O kongresu nam je objeljeno posebno poročilo. Omenjamo danes samo, da je bila udeležba od strani naprednega učiteljstva lepa in da je kongres pozdravil kot napredni učitelj tudi tov. Bezjak, ki je sam abstinent. Govoril je popolnoma taktno in strogo stvarno, kakor je to edino pravilno. Pozdravil pa je v imenu Sloveske Zveze zbrano učiteljstvo tudi znani Štrukelj. Pa kako pozdravil! Ko so se vsi drugi govorniki, ne izvzemši duhovnikov, strogo varovali vsake netaktnosti, se je izrazil Štrukelj med drugim: „... zbrali smo se tu krščansko misleči učitelji . . . in . . . in tudi liberalni . . .“ Kaj se to pravi, vemo vsi, ker je bilo navzočega tudi mnogo preprostega ljudstva z dežele! Hotel je skozi široko okno oznanjati duhovščini in ljudstvu: „Glejte v prvi vrsti mene, ki si drzmem na takem shodu podudarjati krščanstvo svoje in svojih somišljenikov in kazati s prstom na protikrščanske liberalne učitelje! Ne pozabite name pri oddaji korit!“ — Naj bo tovariš prepričan, da bi bil dobil izmed srede navzočih naprednih učiteljev tak odgovor, kakor ga je zaslužil, ko bi ne bila zabranjena vsaka debata in da nismo bili toliko taktni, da nismo hoteli tiste izsiliti! Ne bi se štel onih besed v zlo kakemu prenapetemu mlademu kaplanu, ali da govori tako učitelj in še učitelj, ki je bežal nekaj pred klerikalci z Roba, to presega

vse meje hinavstva! Naj si zapiše Štrukelj za ušesa besede iz dr. Bezjakovega referata: „Vzgojimo mladino tako, da ne bo obračala plašča po vetru!“ — Potem se menda ne bo bahal s svojim krščanstvom in ne bo sramotil naprednih tovarišev, ker ve že vsak trezen človek, kakšne zastopnike krščanstva ima Sloveska Zveza. Večina naprednih tovarišev bi se sramovala, da zamenja svoje res pošteno ravnanje in nehanje s puhlimi frazami iz ust Sloveskarjev! — Sicer je pa tudi dr. Krek brenkal na politično struno. Klerikalci so skoziinskož prožeti z divjo politično strastjo!

Dunajski občinski svet za „Südmarko“ in protestante. — V dunajskem občinskem proračunu za leto 1913 je določenih 30.000 kron za „nacionalne“ namene. Glavno vodstvo „Südmarke“ v Gradcu dobi za 1913 podporo 5000 K, nemški krajevni „Schulvereine“ v Hrastniku 200 K, nemški „Vereinsheim“ v Ptuj 300 K, nemška „Fortbildungs- und Haushaltungsschule“ v Ptuj 200 K, „Deutsches Haus“ v Brežicah ob Savi 50 K. Te vsote so torej namenjene edino zoper štajerske Slovence, o katerih vendar nihče ne more trditi, da napadajo nemške kraje; nadalje je dunajski občinski svet dovolil nemškemu „Schulvereinu“ 10.000 K in protestantovski cerkveni občini na Dunaju, kakor vsako leto, 20.000 K. Čehom pa v glavnem dunajskem mestu ne pustijo niti šol, ki jih hočejo Čehi za češke otroke vzdrževati z lastnim privatnim denarjem. — Torej tudi dunajski občinski svet, v katerem so gospodarji krščanski možje, dela proti Slovincem in troši v to svrhu znatne vsote. — Nov opomin za Slovence, kako nam je potrebno obrambno delo!

Razvite industrije v Avstriji. V zadnjem desetletju je beležiti lep razvitek industrije v Avstriji. Leta 1911. je bilo v primeri z letom 1901 več podjetij za 4376; za tretjino več od leta 1901. Takrat je bilo tvornic 11.805, leta 1911 pa 16.181.

Razgled po šolskem svetu.

— 332 dijakov so aretirali pred par dnevi v Petrogradu na politehniki, in to zaradi ponavljajočih se nemirov.

— Bulgarskim dijakom v Parizu je dovolil francoski naučni minister odlog za vpis in polaganje izpitov.

— 1270 študentov izključeno iz vseučilišča. V Kijevu se je pripetil nenavaden slučaj: Z univerze je bilo izključenih 1270 študentov, ker niso plačali kolegine. Kulturno-socialni dokument, ki naravnost kriči.

— Nenavadna promocija. Dne 6. t. m. je bil v veliki slavnostni dvorani univerze na Dunaju promoviran za doktorja prava kontrolor finančne kontrole dr. ing. Franc Placereano, rojen Celovčan. To je prvi slučaj na Avstrijskem, da postane doktor tehničnih ved, tudi doktor prava.

— Bolgarski vseučiliški profesor padel pred Čataldžo. Iz Sofije poročajo, da je v bojih pred Čataldžo padel znani bolgarski matematik in vseučiliški profesor Georgi Stojanov.

— Ruska policija v gimnaziji. Dijaki neke petrograjske privatne gimnazije so zborovali in govorili, pri čemur pa se niso prav nič dotikali kakega političnega vprašanja. Policija pa je vkljub temu udrla med nje in jih mnogo zaprla. Postopala je na skrajno krut način. V dumi so vse stranke podale resolucijo, ki poziva vladu, naj pro- uči zadevo in jo pojasni. Stališče naučnega ministra Kasoja je baže omajano.

— Plemstvo — mrtvecu. „Wiener Zeitung“ javlja, da je cesar podelil znamenju orientalistu dr. Henriku Müllerju ob času njegove upokojitve plemstvo. Slučaj pa je nanesel, da nosi cesarsko pismo datum smrtnega dne Müllerjevega.

— Zaslepljena mladina. V Petrogradu so zaprli 60 gimnazistov in gimnazistk zaradi revolucionarnih dejanj in zaradi izdajanja ostudnega časopisa.

— Drugo srbsko vseučilišče ustanove takoj, ko bo sklenjen mir. Vseučilišče bo najbrž otvoreno v Skoplju in bo imelo izprva samo pravno in modroslovno fakulteto, pozneje se priklapi še tehnika.

— Šolstvu v Albaniji turška vlada ni posvečala posebne pozornosti. Zato so si pa zlasti katoliški duhovniki pridobili precej zaslug za naobrazbo svojih vernikov. Župniki in parohi so obenem učitelji svoje katoliške dece. Roditelji mohamedanskih otrok se pa jako malo brigajo za šolanje

svojega naraščaja, in zato je baš v mohamedanskih delih Albanije število analfabetov ogromno. Avstrijska vlada podpira tudi nekoliko razvoj šolstva v Albaniji; zlasti deli štipendije nadarjenim albanskim dečkom, da morejo posecati srednje in visoke šole v Cislajtaniji. Tudi Srbi in Bolgari so ustanovili veliko število šol v albanskem ozemlju in jih stalno podpirajo. Tudi Italija vzdržuje v Skadru trgovsko-tehnično šolo ter moško in žensko ljudsko šolo in otroški vrtec. Sploh pridobiva v Skadru italijanski jezik čimdalje več na veljavi in splošni uporabi. — Albanske narodne šole obstojajo v Gorici in Prizrenu.

— Šolarska stavka na Slovaškem. Kakor poročajo listi, je v župniji Likavci pri Ružemberku nastala stavka šolarjev, ki ne marajo hoditi v madjarsko šolo, ampak hočejo svojo slovaško učilnico. Okrajni urad v Ružemberku je kaznoval 10 staršev stavkujočih šolarjev, pa ni nič pomagalo. Omenjeni urad je začel nato dotične starše zapirati. — Turške razmere!

— Novojeorška univerza šteje letos 500 dijakov več kot v minulemu letu. Letos jih je upisanih 4428, največje število v zgodovini te visoke šole.

— Kinematograf in šola. Dunajska komisija za kinematografske predstave je po dogovoru z naučnim ministrstvom sklenila, da naj se uvede kinematograf tudi v srednje, obrtne in enake šole. — Pouk bi bil na ta način jako olajšan in učenci bi imeli tako priliko videti marsikaj, kar bi jim drugače ostalo neznano. Nazorni nauk bi tu dobil šole svojo pravo oporo. Tudi ministrstvo za javna dela je stvari naklonjeno in tako se baže uvede še letos kinematografske predstave na eni izmed dunajskih srednjih šol. Kinematograf bo posebno služil prirodoslovju in zemljepisnemu pouku.

— Poučne kinematografske predstave uvedejo v šolah v Parizu.

Raznoterosti.

— Kako razširja ruska vlada kulturo. Izredne ruske razmere bodo v prihodnjem tednu zopet za eno pridobitev bogatejše. Znano je, da je prodaja žganja na Ruskem državni monopol. Vse žganjarije so državna last. Ministrski svet je sedaj sklenil, da bodo po žganjarnah prodajali tudi knjige. Kako genljiva skrb ruske vlade! Vlada bo izdelala natančen seznam knjig, brošur in letakov, ki jih bodo razpečevali po „šnopsarijah“. Kdor bi na prodajal druge knjige, izgubi koncepcijo. S tem hočejo najbrže omejiti razpečevanje knjig, ki niso za ljudstvo primerne in ki jih sedaj kolporterji prinašajo v najoddaljenejša ruska sela. Sedaj bo torej šel po izobrazbi hrepeneči Rus v „kasjonko“, kjer mu bo podaril gostilničar, če bo kupil dovolj knjig, frakeljček žganja in nasprotno bo vztrajnim pivcem za spodbudo daroval pobožen letak ali pa patriotično knjigo. Da niso dume nadlegovali s to malenkostjo, to ima prav tehten vzrok. Spomladi je že hotel finančni minister, da bi prodajali po žganjetočih tudi sladkor, a poslanci so se odločno uprli tej nakani, ker se privablja s tem v te zastrupljavalnice tudi ljudje, ki drugače ne zahajajo v žganjarne. Kdor pozna ruske pivske običaje, ve, da naravnost silijo, celo otroke in sploh vsakega, ki stoji v žganjarno, da izpije kozarček. Najbrže misli vlada, da bo vodka združena z »dobro dušno hrano«, ki jo bodo zvarili vladni kuharji, močno povzdignila rusko kulturo in civilizacijo.

— Nov oklep za vojaške. Belgrajski listi poročajo, da so v Belgradu te dni preizkusili vojaški oklep, ki ga je ponudila Srbiji francoska tvrdka Schneider. Oklep je napravljen iz posebnega jekla in na obeh straneh prevlečen z neko tkano. Napravljen je tako, da varuje prsni koš in želodec, poseben kos pa krije trebuh. Uporabi se tudi lahko kot naslonjalo za puško, ako vojak leže strelja. Rezultat preizkušnje, ki jo je vodil pooblaščenec vojnega ministrstva artilj.-tehn. podpolkovnik Djurić, je bil naslednji: Iz daljave 250 metrov je krogla iz srbske moderne brzostrelne puške napravila v oklep mehurju podobno vdolbino, 3 do 4 mm globoko; prebila pa oklepa ni. Krogla iz modernega ruskega revolverja se je iz daljave 5 m zasadila v oklep in v njem ostala. Oklep (prsni kos) tehtal 3 in četrt kilograma, trebušni pa tričetrt kilograma,

skupaj tedaj 4 kg. — Cena posameznemu kosu 40 dinarjev, trebušnemu 5 dinarjev. Turčija je pri Schneiderju naročila 100.000 teh oklepov, ki jih ji pa tvrdka sedaj neče izročiti, marveč jih ponuja Srbiji in Bolgariji.

— Kitajci imajo tako dolgo narodno himno, da je treba pol dneva, če se hoče celo odpeti.

— Državna izkušnja profesorice kuhanja. Na francoski visoki šoli za kuhanje in gospodinjstvo v Grignonu je izpraznjeno učiteljsko mesto. Francosko poljedelsko ministrstvo je razpisalo državno izkušnjo za to mesto. Oglašilo se je samo 12 kandidatini, ker se je pri zadnji taki izkušnji, ki se je vršila pred tremi meseci, pokazala velika strogost, tako da niti ena kandidatinja ni prestala izpita. Kandidatinje so morale skuhati preprosto (po meri odličnih gosposkih miz seveda) kosilo s šestimi jedili, ki pa so bila izbrana tako, da kandidatinja svojega morebitnega neuspeha ni mogla prikriti s kako ostro pikantno polivko. Izpraševalna komisija je kuharske proizvode šestih kandidatini označila z »užitno«, ena je dobila red »dobro« in le ena »izvrstno«. O drugili se komisija niti izreči ni hotela. Kandidatinji z »dobrim« in »izvrstnim« redom sta dobili nalog, da za končno izkušnjo izkühata kosilo po svoji izbiri, da se bo poljedelski minister prepričal tudi o njuni kulinarčni fantaziji. Zmagovalka pri končnem izpitu pa najbrže ne bo dolgo ostala kuharska profesorica v Grignonu, ker že sedaj prihaja zanjo nešteto imenitnih ponudb.

— Primeren odgovor. Ameriški profesor je javno predaval o bogastvu in dozdnevni vrednosti denarja. Med njegovimi poslušalci se je nahajal mož po imenu Sheldon, ki je bil oče 7 hčera. »Kdo je pač zadovoljnejši in srečnejši: mož, ki milijone lastuje, ali mož, ki ima sedem hčera?« Gospod Sheldon, kakšno je vaše mnenje o tem?« Sheldon odvrne po kratkem premisleku: »Gotovo je oče sedmerih hčera zadovoljnejši. Miljonar naj še toliko ima, on hoče vedno več; oče sedmerih hčera pa nima želje po še več.«

— Razstava poštinih znamk. Največjo razstavo poštinih znamk, 300.000 znamk, vrednih 6 milijonov mark, je videti te dni v Londonu. Iz vseh delov sveta so prišli zbiralci znamk, da si ogledajo to največjo razstavo, kar jih je bilo že doslej. Neizmerne vrednosti so izpostavljene pod steklom, čez noč jih dobro zapro. Najbolj občudujejo obiskovalci ploščo, s katero so bile utisnjene Mavricijeve znamke. Ploščo cenijo na 100.000 mark. Le še 27 Mavricijevih znamk imajo, od katerih velja par 70.000 mark. Posebnost so tudi znamke iz Urugvaja. Posebno pozornost zbujata zelena kitajska znamka za ekspresna pisma. Znamka ima štiri dele. Kdor odda na Kitajskem ekspresno pismo, dobi del te znamke, ostale tri dele shrani pošta in kdor bi hotel obdržati te tri dele, ga zadene ostra kazen. Angleški nabiralec znamk Lovelace je dobil v času kitajske revolucije celotno znamko, edino, ki se nahaja izven Kitajske. Havajska unijonska znamka iz srede prejšnjega stoletja se ceni na 40.000 mark rabili so jo havajski misijonarji in je jako redka.

— Koliko kruha pojedjo ljudje. Po zadnjih statističnih podatkih pojedjo Danci največ kruha, a Portugalci najmanj. Vsaka oseba sne na Danskem v enem letu 287 kg kruha, v Belgiji 274 kg, v Srbiji 250, na Francoskem 234, v Švici 212, na Nemškem 209, v Rusiji 178, na Avstrijsko-Ogrskem 175, na Španskem 155, v Italiji 125 in na Portugalskem 102 kg.

— Palice so uvedli na Angleškem za trgovce z dekleti in nemoralneže. Sedaj se baže ta sodrga seli kar trumoma z Angleškega v druge države, posebno na Francosko. V Pariz jih je baže prišlo že čez 1000. Ko so kazen s palicami začeli po angleških ječah tudi izvajati, so nastale cele revolucije med hudodelci. Nekateri so napadli čuvaje in jih izkušali pobiti, kar pa se jim ni posrečilo. Sicer je palica težka in nečloveška kazen, a če pomislimo grdob trgovine s človeškim mesom, se nam vendar ne zdi prehuda.

— Kinematografski film za 400.000 K. V Londonu bodo te dni uporabljali film, ki je stal 400.000 kron. To je film za božične kinematografske predstave, kar priča že njegov naslov: »Od jaslca pa do križa.« Posnetki so bili izgotovljeni v Egiptu in Palestini. Petdeset drago plačanih glavnih